

ΣΤΙΧΟΙ

(Victor Hugo)

Αὔριο πρωί, τὴν ὥρα π' ἀσπρίζουν οἱ κάμποι,
Θά φύγω. Βλέπεις, τὸ ξέρω, πὼς ἐσύ μὲ προσημένεις.
Θ' ἀνεβῶ τὸ βουνό, θά περάσω τὸ δάσος,
Δὲν μπορῶ πιά μακριά σου νὰ μένω.

Θά περπατῶ μὲ τὰ μάτια στὶς σκέψεις μου μέτα
Χωρὶς γύρω νὰ βλέπω, δὲ θ' ἀκούω φωνή,
Σκεπτικός, ἀγνώριτος, μόνος, σκυμένη τῇ ράχη,
Σταυρωμένα τὰ χέρια. Κ' ἡ μέρα μαύρη νύχτα θὲ νῆ
[ναί γιὰ μέ.

Μήτε τὸ χρυσίφι θά ἰδῶ πού σκροπάει τὸ δελτί,
Μήτε τὰ παννιά, πού μακριὰ στὸ Ἀρρλὲς κινεδαίνουν,
Κι ὅταν θά φτάσω στὸν τόπο σου ἀπέναν, θά βάλω
"Ἐνα μπουκέτο ἀπὸ γλόδι γλωρή, καὶ δεντρούλακι ἀνθί"
[σμέιο.

ΙΟΥΛΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Η ΠΡΕΤΣΙΟΖΑ

Ἡ «Πρετσίοζα» τοῦ Βασιλικοῦ δράμα, βέβαια
δὲν εἶναι, οὔτε καὶ ἔργο μὲ φιλολογικὴ ἀξίωση. Ἐνα
κοινότατο ρομαντικὸ παραμῦθι γεμάτο ἀνότητες σκη-
νές, φορτωμένο ψευτοπεριπέτεια καὶ τὰ τέτοια. Ὁ
λοφάνερο πὼς εἶναι καμωμένο ἐπίτηδες γιὰ λιμπρέ-
το ὅπερας, μπορεῖ κι' ὁπερέτας. Τὸ μπάσιμο τῶν
Ἀτσιγγάνων στὴν πρώτη πράξη, τὸ τραγοῦδι τῆς
Πρετσίοζας καὶ τοῦ χοροῦ, καὶ γενικὰ ἡ θέσις τῶν προ-
σώπων—τὸ πὼς κουνιούνται στὴ σκηνή καὶ τὸ πὼς
μιλοῦνε—δείχνουν πὼς τὸ δράμα ξεσηκώθηκε ἀπ' τὸ
μελόδραμα. Κρῖμα πού μουσικός δὲν εἶμαι γιὰ νὰ
μπορέσω νὰ ἐχτιμήσω τὴ τεχνικὴν ἀξία τῆς μουσι-
κῆς τοῦ Weber καὶ τὴν ἐχτέλεσίν της ἀπ' τὴν ὀρ-
χήστρα τοῦ θεάτρου, ὑποθέτω ὅμως πὼς κι' ὅσοι εἰ-
δικοί τὴν ἄκουσαν δὲ ἠθμεῖναν καὶ πολὺ φχαριστη-
μένοι. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξει νὰ κατηγορήσω τοὺς μου

σικούς πού ὁπωσδήποτε καλὰ τὰ κατάφεραν, πολὺ
περισσότερο τοὺς κατημένους τοὺς ἠθοποιούς πού ὅσο
κι' ἂν γυμνάστηκαν δὲν μπορούσαν καὶ νὰ μασκαρευ-
τοῦν σὲ τενόρους καὶ μπαλαρίνους. Ὁ λόγος εἶναι
πὼς τέτοια ἔργα γιὰ νὰ πετύχουνε χρειάζονται
μέσα τεχνικὰ πολλὰ καθὼς καὶ πλούσιο προσωπικὸ
μπαλαρίνες, τραγουδίστρες κτλ. Ἰδέα μας ὅμως εἶ-
ναι πὼς καὶ τέτοια ἔργα, βρίσκονται ἔξω ἀπ' τὸ
προορισμὸ ἐνὸς δραματικοῦ θεάτρου.

Μὰ ὅ,τι κι' ἂν πῇ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μὴ
θαυμάσῃ τὸ δαιμόνιο αὐτὸ τοῦ Βασιλικοῦ πού λέγε-
ται Οἰκονόμου. Σκηνοθεσία σὰν τῆς δευτέρας πρά-
ξης, Ρωμαϊκὴ σκηνή δὲ μεταεῖδε κι' οὔτε γιὰ
χρόνια πολλὰ ἴσως ἀκόμα θά μπόρῃ νὰ δῇ ἀπ'
ἄλλα χέρια. Τὸ ζήτημα τῆς σκηνοθεσίας ὅσο κι' ἂν
ἄλλοι τὸ βρίσκουν ἀσήμαντο, εἶναι σπουδαιότατο
γιατὶ ὅχι μονάχα βοηθεῖ στὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου,
μὰ εἶναι καὶ τὸ ἄλφα τῆς τεχνικῆς μόρφωσης τοῦ
κοινοῦ. Στὸν Οἰκονόμου ἐπειτα χρωστᾶται τὸ θέατρο
καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶσαν καὶ τῶσαν ἠθοποιῶν καὶ
πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴ μοναδικὴ πρωτοχνίτρα τῆς τρα-
γωδίας δεσποινίδα Κοτοπούλη.

*

Γι' αὐτὴ ἀκριβῶς κάποιος μούλεγε πὼς στὸ ρόλο
τῆς Πρετσίοζας εἶχανε μιὰ μεγάλη ἀνορθογραφία.
Συφώνησα μὰζι του, μὰ θά εἶμουν ὑπερβολικὰ ἄδι-
κος ἂν δὲν προσπαθοῦσα νὰ τὴ δικαιολογήσω. Τὸ κο-
ρίτσι αὐτὸ μὲ τὴ σοβαρὴ μελέτη τοῦ πού τόσο με-
τρημένα καὶ φρόνιμα φανερώνεται καὶ μὲ τὴν ξεχω-
ριστὴ τέχνη της εἰδείζε πὼς ἔχει τὴ φωτιά τῆς με-
γάλης τραγωδίας. Ἀς τὴν ἀφήσουν λοιπὸ στὴ
κλίση της κι' ἂς μὴ δοκιμάζουμε νὰ τῆς φορτώσουμε
ρόλους ὁλωσδιόλου ἀταίριαχτους· χάρη παριζιάνικη
μαζὶ κ' ἰσπανιόλικα νάζια καὶ τσακίσματα πριμαν-
τόνας, διάπλωση κορμιοῦ τέτοια καὶ γλύκα φωνῆς,
ἡ πεταχτάδα τσιγγάνικη, χαρίσματα δηλαδὴ ὅλα
τῆς Πρετσίοζας δὲν τὰ εἶχε. Θά μοῦ πῇτε καὶ σὲ
ποῖαν ἄλλη βρίσκονται; Μήπως ξέρω; Κἀλλιο ὅμως
νὰ βάζανε μιὰν ἄλλη πού θά περνοῦσε ἀπαρατήρητη
παρ' αὐτὴ πού γνωστότατη εἶναι καὶ γιὰ τοῦτο ἴσα
ἴσα ἄκουσε τόσες ἄδικες κρίσεις. Αὐτὰ τὰ λέω γιὰ
νὰ μὴ πάθει, ὅ,τι παθαίνουν οἱ περισσότεροι Ρωμιοὶ
θεατρίνοι πού νομίζουν πὼς ἂν πετύχουν σ' ἓν εἶδος
μποροῦν ὕστερα ὅλα νὰ τὰ καταπιαστοῦνε. Οἱ ἄλλοι
ἠθοποιοὶ ἀρκετὰ καλοὶ—μάλιστα ὁ κ. Ζάννος καὶ ἡ κ.
Φύρστ. Ἐξαιρεση ἔκανε καὶ ὁ κ. Λούης πού καθὼς

κι' ἄλλοτες γράψαμε γιὰ «ζέν-πρεμιέ» δράματος
δὲν κάνει καθόλου. Ὁ κ. Μέγγουλας νομίζουμε πὼς
εἶναι γιὰ τέτοιους ρόλους πολὺ καλῆτερος.

Ἡ μετάφραση ἐκλεχτὴ, σὰν ὅλες τῆς μετάφρα-
σες τοῦ Χατζόπουλου, ἂν καὶ σὲ πολλὰ πρὸς πολλὰ
μῆρη κάποιος φαίνεται καθαρεβουσάνος, ἀνακατενό-
μενος στὸ Βασιλικὸ, ἔβαλε καὶ παρὰ ὅλα τὴν οὐρί-
τσά του.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΓΕΡΜΑΤΑ

Κι' ἀπ' τὰ χλωμὰ λιογέρματα
Κάπια φωνὴ τριγύρω
Μοῦ φάνταξε καὶ μοῦψαλε
Μιὰ πλάση μακρυνή,
Καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐπόθησα
Κ' ἐγὼ κάπου νὰ γείρω
Ἰσως στὰ χρυσοσύγνεφα
Ποῦ ἐστεῖλαν τὴ φωνή.

Καὶ ταξιδεύτρα τ' ἀπειρον
Τ' ἀκολουθᾷ ἡ ψυχὴ μου
Ξεφεύγοντας μου σύγκαϊρα
Μὲ τὴ γοργὴ ματιά,
Καὶ φτάνει τα καὶ χάνεται
Μέσ' ἀπ' τὴ συλλοή μου
Στὴν πέρα χρυσοπλούμιστη
Καὶ διάφανη γνεφιά.

Μὰ γέρουν κι ὅλο ἠσυχάζονται
Σὲ μιὰ θαμπὴν ἀχνάδα
Τ' ἀταίριαστα ὠριοσύγνεφα
Βουλιάζοντας μακριά,
Καὶ γέρνει πάλι ἀφώτιστη
Τῆς ζήσης ἡ λαμπάδα
Ἀπ' τὸ σβυστὸν ἀντήλιασμα
Στὴν ἔρημ κατοικιά.

ΝΑΞΙΠΠΟΣ

ἀργολάβο, πούταν σβυσμένος πιά. Ναι, ναι! Κέρδι-
σες, ἔλεγε, ὁ Σάσκας δὲν εἶχε τέτοια δύναμη καὶ
ξανάσφιγγε τὸν ἀργολάβο μὲ πῖο πολὺ συνέπαρμα.

— Ἀμόλα τον μωρ' πού κανεὶς σὰ δαιμονισμέ-
νος, πού φωνάζανε, μὰ δὲ βλέπεις πού εἶναι κουρα-
σμένος, βουβαλί, ἔσ τον! πού τοῦ κόλλησες πάνω σὰν
ἀλογόμυγα!

— Καλὰ, ἂς πᾶ νὰ καθίσῃ, ἀπολογήθηκεν
αὐτός, θά πῶ ἐγὼ! Πλερώνει. Κερνᾷς, ἔ;

Ὁ τραγουδιστὴς ἔγνεψε ναι κι' ἔπεσε κατακομ-
μένος πὰ σ' ἓνα σκαμνί.

— Καλὰ τραγουδᾷς, κανεὶ ὁ Νικόλας, τονίζον-
τας τὶς λέξεις του, σὰν ἄνθρωπος πού γνωρίζει τὸ
βάρος τῶν λόγων του, τώρα θ' ἀκούσουμε τὸ Γιάκα.

— Ναι. Τί ὁμορφα πού τραγουδᾷς, τί ὁμορ-
φα! φωνάζει ἄξαφνα ἡ Πολέχα, ἡ γυναῖκα τοῦ τα-
βερνάρη.

— Νά τα μας τώρα κι' ἡ κυρὰ Πολέχα. Ποιὸς
σὲ κάλεσε, κυρὰ μου; Ἀ! Ἀ!

— Σῶπα, μωρ' χαμένε, καὶ δὲν μπορούμε πιά νὰ
σ' ἀκούμε! Ἐκραξ' ὁ Ντίκης· Ἀφέντης.

— Δὲν εἶπα τίποτα, μουρμουρίσεν ὁ Ὀμπαντό-
νης. — Εἶπα.... μονάχα...

— Μά... σκάσε! κανεὶ ὁ Ἀφέντης. Καὶ γυρί-
ζοντας πρὸς τὸ Γιάκα:

— Ἀρχίνα, ἀδερφε μου.

— Δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί μοῦ συμβαίνει, μὰ ἔχω
κάτι τι δῶ πέρα στὸ λαιμό, πού μὲ μπουδάει...

— Ἀσε τὶς τσιριμόνιες, κανεὶ ὁ Νικόλας, ξε-
κουμπίσου καὶ πολέμησε νὴ τραγουδήσῃς καλὰ σὰν
τὸν ἀργολάβο.

Ὁ Γιάκας ἔμεινε λιγάκι κρατῶντας τὸ κεφάλι
του μὲ τὰ δυὸ του χέρια, ἐπειτα ἀκούμπησε στὸν
τοῖχο. Τὸ πρόσωπό του εἶταν ὥρῳ ὡς νεκροῦ καὶ
τὰ μάτια του μόλις ἀνοίχτα.

Στέναξε βαθιὰ κι' ἀρχίνησε.

Ἡ πρώτη νότα εἶταν ἀπαλή, τρεμάμενη, θρο-
ούσες ἑνας ἀπόμακρος ἀντίλαλος πού δὲν ξεχωρί-
ζε. Ἐκανε μιὰ παράξενη αἰσθηση.

Ἡ ἄλλη νότα εἶταν πῖο γιομάτη, μὲ περισσό-
τερο θάρρος καὶ ὁ ἀρτίστας τραγουδοῦσε μὲ φωνὴ τοῦ
κεφαλιοῦ μὲ μιὰ πιδεξιότητα ἀπίστευτη. Ἦξερε καλὰ
νὰ παίξῃ τὸ ὄργανο καὶ μάλιστα σὲς ψηλὰς νότες
εἶχε μιὰ μοναδικὴν ἱκανότη.

Μὰς συνεπῆρεν ὅλους ὅταν τραγοῦδῃς τὸ λυπη-
τερό τοῦτο τραγοῦδι: «Πολλοὶ 'νε οἱ δρόμοι πού ὁ-
δηγῶν στὰ δλάνθιστα λειβάδια». Τοῦτα τὰ λόγια
ἔφεραν ἓνα παράξενο ἀποτέλεσμα· λίγες φορὲς εἶχ'
ἀκούσει φωνὴ ἔτσι ὠραία, πού τόσο καλὰ νὰ σοῦ
ξανοίγῃ τὴ στιγμὴ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀπελπισίης,

τῆς γαλήνης καὶ τῆς εὐτυχίας.

Ναι! Εἶτανε ρούσικο τραγοῦδι, μιὰ ρομάντσα,
πού σοῦ γέμιζε τὴν καρδιά. Λίγο-λίγο ὁ Γιάκας ἄ-
ναθε κι' ἀφίνονταν στὴν ἐμπνευση πού τὸν κυρίεψε
καὶ πού κοινωνοῦσε στοὺς ἀκροατῆς.

Αὐτὴ ἡ σκηνὴ μὲ ἀναθύμισε μιὰν ἄλλη. Μιὰ
μέρα θυμᾶμαι καθόμουν, τὴν ὥρα πού τὰ νερὰ
τραβιούνταν στὴν ἀκροθαλασσιὰ καὶ πού τὸ κύμα
σκάει μὲ κρότο. Ἐνας γλάρος μὲ δλῶσπρες φτεροῦγες
ἔρτε καὶ κάθησε σιμά, μὲ τὰ μάτια γυρισμένα πρὸς
τὴν πορφυρωμένη θάλασσα, ἀνοίγοντας κάθε τόσο
τὶς μεγάλες του φτεροῦγες γιὰ νὰ χαιρετίσῃ τὰ
κύματα καὶ τοῦ ἡλίου τὸ δίσκο... Νά σὲ τί ὁ νοῦς
μου φτερούγιζε, βλέποντας τὸ Γιάκα ἀκούνητο μπρο-
στά μας, νὰ χύνῃ ὅλη του τὴν ψυχὴ στὴ φωνή
του καὶ νὰ μᾶς μαγεῖ μὲ τὶς γλυκὲς μελωδίες.
Κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς βαρεῖς νότες ἐκλείνε καὶ
κάτι μεγάλο, κάτι πού δὲν ξεχωρίζεις σὰν τὰ ἀ-
κρουράνια τῶ στεππῶ μας. Τὰ μάτια μας ἔρχι-
σαν νὰ βουρκώνουν, ὄντας ἄκουσα λυγμούς δίπλα μου.

Γύρισα τὸ κεφάλι· εἶταν ἡ γυναῖκα τοῦ Νικόλα,
πού κλαίγε ἀκουμπισμένη στὸ παράθυρο.

Ὁ Γιάκας κοίταζε γύρω του κι' ἀπὸ κελὴ τὴ
στιγμὴ ἡ φωνὴ του γίνθηκε πῖο παθητικὴ καὶ πῖο
ὁμορφῇ. Ὅλοι εἴμαστε ἀναμμένοι ἀπὸ τὸ τραγοῦδι